

menvellet kræver det, og da mod fuldstændig Erstatning. Derfor forekommer det mig at være formelt urigtigt, at vi i Lovven vil give Anvisning paa, hvorledes denne Erstatning skal være. I den Henseende maa vi stole paa den Taksationskommission, som er foreslaaet og altsaa lovlig vil blive nedsat. Denne Kommission maa ikke paa Forhaand være bundet. Den maa staa fuldstændig frit i sit Skøn.

Selv om jeg mener, at der kunde være et og andet i Lovforslaget, som bør ændres, kan jeg dog paa mit Partis Vegne tilsige Medvirkning til Lovforslagets Gennemførelse. Man kan godt sige, at det er en smuk, nødvendig og samfundsgavnlig Opgave, der her er lagt frem til Løsning. Som jeg bemærkede forleden ved Behandlingen af Lovforslaget angaaende Mergelbaner, er Forholdet det, at hvis vi udnytter vor Jord rigtigt, er der Arbejde nok til alle Hænder her i Landet og Mad nok til alle Munde. Hvorfor da ikke prøve paa at løse Opgaven paa en saadan Maade, at dette Maal kan naas?

Jeg skal hermed udtale Haab om, at det maa lykkes at gennemføre Lovforslaget i denne Samling.

N. C. Christensen: De store Hedearealer, som Talen her er om, har henligget i Aarhundreder uden Nytte for Samfundet. De har henligget som en næsten uoverstigelig Hindring for Forbindelsen mellem de Landstrækninger, mellem hvilke de skærer sig ind. Disse Færdselshindringer er betydelig vanskeligere at overvinde end saadanne, som beror paa, at der ligger store Hedearealer mellem dyrkede Egne, thi man kan dog anlægge Veje tværs over Heden, hvorimod Moserne umuliggør al tværgaaende Færdsel. Det er derfor ikke underligt, at man har tænkt paa Muligheden af at udnytte Moserne paa en saadan Maade, at der bagefter kunde indvindes frugtbart Land.

Disse Mosearealer har kaldt paa det private Initiativ, de har sat Fantasiens i Bevægelse og fremkaldt mange forskelligartede Planer om Udnyttelse. Men hidtil er det ikke lykkedes at udnytte dem paa en Maade, der var forsvarlig og til Fordel for dem, der forsøgte derpaa. Tid efter anden har Landbrugere bearbejdet Mosernes Udkanter og har lidt efter lidt lagt Arealer, der hørte til Moserne, under Kultur og opnaaet rigeligt Udbytte af det Landbrug, der saaledes oprettedes. Den afgørende Hindring for Kultiveringen af større Strækninger af Moserne har natur-

ligvis været, at man ikke kunde afvande dem. Det, som først og fremmest maa til, er Afvanding, først ved en saadan bliver man i Stand til at arbejde sig længere ind i Moserne. Jeg skal ikke gentage, hvad den ærede foregaaende Taler oplyste om Mosernes Beskaffenhed, men kun understrege, at selve Tørvelagene er betydelig sværere midt i Mosen end ved Udkanterne, og at den bedste Tørv findes dér, hvor Lagene er tykke, og paa Bunden af Mosen. Disse Tørvelag kan slet ikke udnyttes, før man faar Færdselsveje ind i Mosen, Veje, hvorpaa man kan transportere de Tørv og det andet Materiale, der udgraves af Moserne, og de Ting, der skal føres ind, naar Mosearealerne skal udnyttes.

Det er i Hovedsagen Krigen, som har bevirket, at vi har faaet fremsat dette Lovforslag om Statsforanstaltninger for at gøre Moserne nyttebringende for Samfundet. Der har vel tidligere været Planer fremme om Udnyttelse og Kultivering af Moserne, men, det er indlysende, at der paa en Tid, da vi særlig har Brug for de Stoffer, som kan skaffes fra Moserne, Ildebrændsel og Tørvestrøelse, er betydelig bedre Betingelser for Udnyttelsen end under normale Forhold. Den her foreslaaede Fremgangsmaade: at grave Kanaler ind i Mosen og benytte dem som Færdselsveje i Forbindelse med de Vandløb, der allerede fører til Mosen, er ikke noget ukendt. Ryaa, som gaar op til Mosen, har tidligere været benyttet til Tørvetransport af private Fabrikanter, der lod Tørven transportere paa Pramme, trukne af en lille Damper. Det var under Forhold, hvor Tørvene ikke blev betalt eller kunde betales med saa høje Priser, som opnaas i vore Dage, saa det er indlysende, at det vil blive mere rentabelt at udnytte Mosernes Tørveindhold netop i denne Tid. Man kunde sige: Da det er Krigen, der har skabt den stærke Efterspørgsel efter Tørv og de høje Priser, vil denne Efterspørgsel ophøre og Priserne dale, dersom Krigen i en nær Fremtid hører op. Det er indlysende, at naar vi kommer ind i normale Forhold igen og Kul kan tilføres i lige saa stor Udstrækning som tidligere, vil der — forudsat, at de kuludførende Lande ikke træffer Foranstaltninger til at holde Prisen oppe paa en større Højde end sædvanlig for de Lande, til hvilke Kul skal indføres — indtræde Forhold, hvorved Kullene — det Brændselsstof, man ynder mest at anvende i de forskellige Virksomheder — paa ny vil trænge ind i